

A Kingdom Not Made With Hands

By Randolph Dunn

Dən mek mətalman as pəsın we de du wetin rayt sote go lek Gød, nōto in jəs tan lek am. “In, Gød, dən put tin dən we go de sote go na mətalman at; yet dən nō ebul fō ɔndastand wetin Gød dən du frəm di biginin te to di end” lek aw dən tək na Ekliziastis insay chapta 3 vas 13) Gød bin pripia wan Paradays fō dən en təl dən fō kip liden, fō bən pikin en bōku en NŌ fō it di frut we di tik fō no gud en bad bikəs if dən du dat, dən go day. Wi nō no aw lɔng dən bin de de, bət sɔm təm afta dat dən bin it di frut pan di tik, bikəs ɔf dat, Gød pul dən kəmɔt na liden. Dən biliv se na dis təm bigin as Adam en lv nō bin ebul fō it di Ti we de gi Layf igen en liv sote go.

Bōku ia afta dat, Gød bin təl Ebraam we bin de du wetin rayt fō go na wan ples we l bin dən rēdi fō am en in pikin dən, wan pan dən go bləs di wɔl. l pas 400 ia bifo Ebraam in pikin dən, rich na di land we dən bin dən prɔmıs Ebraam. We dən bin de de, dən bin de luk fō pəsın we go fri dən we go ebul fō fɔgıv sin dən. if dən obe Am.

Bay di akshɔn we di Oli Spirit du Gød kam fō liv na di wɔl as mətalman fō bi di wangren sin ɔfrin. Jɔn rayt insay chapta 14 vas 3, Jizɔs se l si go “fō rēdi ples fō una? En if a go rēdi ples fō una, a go kam bak en ker una go to misef, so dat usay a de, unasef go de.” (Jɔn 14: 3)

Fō fala Jizɔs in day bay we dən nel am pan di krɔs en we i get layf bak, i go bak na evin en pan Pentikɔst De “pour(ed) out my Spirit on all people, evribodi we kɔl di Masta in nem go sev” (Di Apɔsul Dən Wok [Akt] 2: 17, 21) nōto jəs di Ju pipul dən. Krays in apɔsul dən bin de prich di Gud Nyus - fɔgıv sin en sev de naw fō ɔl mətalman we put dən trɔst en obe pan Krays bay we dən day fō sin en bər dən insay in blɔd bay we dən put dən insay wata, we dən kin kɔl bōku təm baptizim. Dən Gød rayz dən pipul ya we dən dən fɔgıv we obe en put dən na kınɔm we nōto an mek. Yu fō stɔdi Gød in wɔd fō mek yu sev, en nō fō “abop” pan di we aw ɔda pipul dən de eksplen am. (Fil 2:13)

Matyu tək insay chapta 25 vas 31-34 “We Mətalman Pikin kam ... l go put di ship dən na in raytan en di got dən na in ləft. Dən di Kın go təl di wan dən we de na in raytan se, ‘Una we mi Papa dən bləs, una kam; tek yu prɔpati, di Kınɔm we dən dən rēdi fō yu frəm we dən mek di wɔl.” (Mat 25:31-34)

Gød in Prɔmıs

Adam en lv bin separet frəm dən papa we lek dən en di wan we mek ɔltin, bət Gød bin get plan fō mek mətalman kam bak insay da pafekt rilayshɔn de. Insay Jenesıs chapta 3 vas 15 Gød təl Setan we de ful pipul en we na di papa fō lay se, ‘A go mek yu en di uman et, en yu pikin en in pikin; i go krɔs yu ed, en yu go nak in il.’ (Jenesıs 3: 15)

Compiler’s Comment, “Krɔs yu ed na wetin Krays in sakrifays we de mek pəsın in sin en we i get layf bak, du. l bin dɔnawe wit day we go de sote go bay we i gi wi fō fɔgıv. Viktri pan sin en day, Setan in ol pan mətalman, to ɔl di wan dən we de kɔl Krays tru fet, biliv, en baptizim insay Am day. “Strike his heel (of the offspring of woman)” na di tray fō tek Jizɔs in layf bay we dən nel am pan di krɔs. End Comment.

Leta afta Ken in ɔfrin we nō akseptabl, Gød wɔn bak bət di bad tin dən we go apin to mətalman we i nō gri fō du wetin rayt, ‘If yu du wetin rayt, dən nō go gri fō tek yu? Bət if yu nō du wetin rayt, sin de kray na yu domɔt; i want fō get yu, bət yu fō sabi am.’ (Jenesıs 4: 7)

Compiler's Comment, Ken nɔ bin lisiin to Gɔd in wɔnin. I bin sin mɔ bay we i kil in brɔda Ebel. Di bad tin den we i du bin mek i bi pɔsin we de waka waka ɔ we de rɔnawe. End Comment.

Insay Noa in tɛm, wi rid se 'PAPA GɔD si aw big man in wikɛd tin na di wɔl dɔn bi, ɛn se ɔl di tin den we i de tink bɔt na in at na bin jɔs bad ɔltɛm.' (Jɛnɛsis 6: 5).

Compiler's Comment, Gɔd pul ɔl di bad tin den we bin de bifo am bay we i bin de yuz wata fɔ pwɛl ɔl pipul den na di wɔl, pas Noa we bin de du wetin rayt ɛn in famili. End Comment.

Gɔd sho Ebraam wetin i tink bɔt Sɔdɔm ɛn Gɔmɔra. 'ɛn PAPA GɔD se, 'Bikɔs di kray kray we den de ala pan Sɔdɔm ɛn Gɔmɔra rili big, ɛn bikɔs den sin rili bad, a go go dɔŋ naw ɛn si if den dɔn du ɔltin jɔs lek aw den kray agens di pipul den we dɔn kam to Mi; ɛn if nɔto so, a go no.' ... Dɔn PAPA GɔD ren wit brimston ɛn faya pan Sɔdɔm ɛn Gɔmɔra, frɔm PAPA GɔD kɔmɔt na ɛvin. So, I pul den siti den de, ɔl di ples we nɔ get bɛtɛ grɔn, ɔl di pipul den we de na di siti den, ɛn wetin de gro na grɔn." (Jɛnɛsis 18: 20-21 ɛn 19: 24-25)

Compiler's Comment, Gɔd yeri den kray we de sho se Gɔd nɔ ɔltin we de apin bitwin di pipul den na di wɔl. Insay dis kes, I bin pwɛl Sɔdɔm ɛn Gɔmɔra wit ɔl den wikɛd pipul den. Den tin ya de sho se Gɔd nɔ de gri fɔ du bad, nɔ obe, ɔ sin ɛn i go tek akshɔn agens di wan den we de du den kayn tin ya, bɔt nɔto ɔltɛm i go du am wantɛm wantɛm. End Comment.

Frɔm Adam ɛn Iy te to Judas, we bin betray Jizɔs, sin bin win lek aw i de tide. Pɔl tru di Oli Spirit bin se "ɔlman dɔn sin ɛn nɔ get Gɔd in glori" ... "Bikɔs di pe fɔ sin na day, bɔt Gɔd in gift na layf we go de sote go insay Krays Jizɔs wi Masta.' (Lɛta Fɔ Rom 3: 23; 6: 23).

"Gɔd lek di wɔl so i gi in wangren Pikin, so dat ɛnibɔdi we biliv pan am nɔ go day, bɔt i go get layf we go de sote go." (Jɔn 3: 16).

"Di Masta nɔ de slo fɔ kip in prɔmis, lek aw sɔm pipul den ɔndastand slo. I de peshent wit una, i nɔ want ɛnibɔdi fɔ day, bɔt i want ɔlman fɔ ripent." (Pita In Sekɛn Leta 3: 9).

Kwestyɔn den

1. We wi de tɔk bɔt Setan, uman in pikin den go krɔs in ed.

Tru ___ Falz ___

2. If yu nɔ du wetin rayt sin de de.

Tru ___ Falz ___

3. Sin de kómòt insay man in at.

Tru ___ Falz ___

4. Gód de yeri mótalman kray agens bad.

Tru ___ Falz ___

5. Ol pipul dèn sin.

Tru ___ Lay ___

Chapta 2

Di Gift fò Gód – Jizús, Di Pòsin

Prómis bót Gód in Gift

Gód in Prómis na bin friman we go fògìv sin. Bòku pròfesi dèn de bót Jizús insay di Ol Testament bót wetin na bin di pòsibul fò mek jòs twenti fayv prèdikshòn bót pòsin we dèn fò bòn bòku ia afta dat en mek dèn prèdikshòn ya kam tru? Dòktò Hawley O. Taylor dòn gi dis ansa: ‘We i kam pan dèn kes ya bót tin dèn we dèn bin dòn tók bót fò Izrèl in Mèsaya we fò kam if di chans fò mek i go bifo ivin insay eni wan pan dèn, di pròbabiliti se ol di tin dèn we go apin go si dèn fulfilment insay wan pòsin go pas wan pan evri 33 milyòn. Naw we wi luk dèn pròfesi ya bót Krays, wi go si se nòto ol dèn ol get ivin chans fò mek dèn go bifo, bikòs sòntende, i nò pòsibul fò mek di tin apin atòl. Fròm Mòdan Sayns en Kristian Fet.

- Fò fala Adam en Iv dèn nò obe Gód bin tèt Setan se “A go put enimi bitwin yu en di uman, en bitwin yu pikin en in yon; i go kròs yu ed, en yu go nak in il.” (Jèn 3: 15)
- Bòku ia afta di wata we bin róf, Gód kòl Ebraam fò kómòt na Ol we de na di Kaldes en go na Kenan en tók se “A go mek yu bi big neshòn en a go blès yu; en ol di pipul dèn na di wòl go get blèsin tru yu” (Jèn 12: 2-3) en leta Gód mek di sem prómis to Ayzak en Jekòb.

Bòku pròfesi dèn de bót Gód in Gift lèk,

- Daniel we bin de eksplen Kìj Nebukaneza in drim bót di statu we dèn mek wit gold, silva, ayen, en kle se - ‘En insay dèn kìj dèn de, di Gód we de na evin go mek wan kìnđòm we nò go eva pwel.” (Daniel 2: 44).
- Ayzaya se, ‘Una yeri naw, una we na Devid in os! Yu tink se i nò go du fò tray fò peshent we mótalman de peshent? Yu go tray fò peshent fò mi Gód bak? So, PAPA GÓD go gi una sayn: Di vajin go bòn bele en i go bòn bòy pikin, en i go kòl am Amanuèl.” (Ayzaya 7: 13-14).
- “Gód sèn enjel Gebrel na Nazaret, wan tòn na Galili, to wan vajin we bin prómis fò mared to wan man we nem Josef, we kómòt na Devid in pikin. Di vajin in nem na Meri.” (Lyuk 1: 26-28; 35).

- “Di enjel ansa se, ‘Di Oli Spirit go kam pan yu, en di pawa we di Wan we de ɔp pas ɔl go get go kɔba yu. So, di oli wan we den go bɔn, den go kɔl am Gɔd in Pikin’”. “en di enjel tɛl Josef se ‘Di vajin (Meri) go get bɛlɛ en i go bɔn bɔy pikin, en den go kɔl am Amanuɛl,’ we min se, ‘Gɔd de wit wi.’” (Matyu 1: 23) .
- Gɔd bin prich (to Meri en Josef) bifo den bɔn Jizɔs se den go kɔl am “di Pikin fɔ di Wan we de ɔp pas ɔlman.” (Lyuk 1: 32).

Gɔd bin mek shɔ se i ɛmti inɛf pan in divayn nature, i kɔmɔt na ɛvin, bi bɔdi, en liv wit di tin den we i mek.

Bɔn Jizɔs

“Den bin prɔmis in mama Meri fɔ mared to Josef, bɔt bifo den kam togɛda, den bin fɛn am fɔ get bɛlɛ tru di Oli Spirit. Bikɔs Josef in man na bin man we de du wetin rayt en i nɔ bin want fɔ mek pipul den shem am na pɔblik, i bin get maynd fɔ dayvɔs am kwayɛt wan. Bɔt afta i dɔn tink bɔt dis, PAPA GɔD in enjel apia to am na drim en tɛl am se, ‘Josef, Devid in pikin, nɔ fred fɔ kɛr Meri go na os fɔ bi yu wɛf, bikɔs wetin den get bɛlɛ pan am, na frɔm di Oli ples Spirit. I go bɔn bɔy pikin, en yu fɔ gi am di nem Jizɔs bikɔs i go sev in pipul den frɔm den sin.’” (Matyu 1: 18-21)

“ɔl dis bin apin fɔ mek wetin di Masta bin get bi bin tɔk tru di prɔfɛt se: ‘Di vajin go get bɛlɛ en i go bɔn bɔy pikin, en den go kɔl am Amanuɛl, we min Gɔd wit wi.’” (Matyu 1:23)

Di envairoment we Jizɔs bɔn na bin klos sosayti, pipul den we bin de si dɛnsɛf pas ɔl ɔda pipul den. Den na bin Ju pipul den en den bin rili prawd fɔ bi Ebraam in Pikin den, we na Gɔd in pipul den we i dɔn pik. Den bin et di Sameritan den bad bad wan bikɔs den bin de si den as af-af, Ju pipul den we bin dɔn lef Mozis in Lɔ di tɛm we den bin de na Babilɔn slev. Den et bin so bad dat den go du ɔl wetin den ebul fɔ mek den nɔ put fut na di Sameritan den land. Di wan den we bin de rul di Roman den nɔ bin difrɛn en eni Ju we bin de miks wit “den pipul den de” na bin “sinman;” fɔ ɛgzampul, Matyu, we na di pɔsin we de gɛda taks.

Dem bin de ligal tu to di haiest digri. Fɔ mek den go ebul fɔ get Gɔd in prɔmis den bin mek shɔ se den du wetin di lɔ se, nɔto di tin we den bin want fɔ du. Fɔ ɛgzampul, Mozis bin se den fɔ gi tɛn pat en gi wan pat pan tɛn. Fɔ mek shɔ se den gi di tɛn pat bɔt den nɔ gi am igen, den kin kɔnt di sid den fɔ plant fɔ gi wan tɛn en na wan tɛn nɔmɔ.

Rom bin se di Ju pipul den fɔ kɛr sojaman in lod fɔ wan mayl. So, di Ju pipul den bin put mak den fɔ mek shɔ se den nɔ go fa. Mɛmba se Jizɔs bin tɔk se if pɔsin fos yu fɔ go wan mayl; go wit am tu mayl.(Matyu 5:41)

Insay dis kɔlchɔ, di Mɛsaya, di Anɔyntɛd Wan, di Krays kam. Di Ju pipul den bin biliv se we di Mɛsaya kam, I go mek di kiɔdɔm na Izrɛl na dis wɔl get ‘rayt we Gɔd gi am’ fɔ get pawa en ɔnɔ. Den Mɛsaya go bi di Kiɔ fɔ di Ju pipul den en rul lek Devid.

Wetin Fɔs-Senchɔri Rayta den Se

Jizɔs bin tɔk. “Di Papa we sɛn mi, inɛf dɔn tɔk bɔt mi. Una nɔ eva yeri in vɔys ɔ si in fɔm, en in wɔd nɔ de insay una, bikɔs una nɔ biliv di wan we i sɛn. Yu de tray tranga wan fɔ stɔdi di Skripchɔ den bikɔs yu tink se bay we yu get layf we go de sote go. Dis na di Skripchɔ den we de tɔk bɔt mi.” (Jɔn 5: 37-39)

Di Apɔsul Pita bin kɔnfes. Kristian den de wɛr Krays in nem bikɔs Krays na den Masta, Ticha, Gayd, Sevio, Ridima, Mɔdal, Ay Prist, Op, Sakrifays fɔ sin, ɛn bɔku, bɔku ɔda tin den. Di fawndeshɔn we strong lek rok fɔ wi fet na di tru tin we Pita bin tɔk bɔt - "Yu na di Krays, Gɔd we de alayv in Pikin." Jizɔs na rial pɔsin ɛn di Baybul na tru. ɔl wetin wi nid fɔ no bɔt Jizɔs de insay di Baybul. ɔl mɔtalman istri de rawnd Am. Jizɔs na di men pɔsin we de insay di mɔtalman drama. I nɔ sɔprayz fɔ no se den sheb di istri bɔt di wɔl to tu tɛm: bifo Krays ɛn afta Krays.

Na di Apɔsul Jɔn rayt. "Fɔs, di Wɔd bin de, ɛn di Wɔd bin de wit Gɔd, ɛn di Wɔd na bin Gɔd. I bin de wit Gɔd di biginin. Na tru am mek ɔltin; if i nɔ bin de, den nɔ bin mek enitin we den dɔn mek. Insay am, layf bin de, ɛn da layf de na di layt fɔ mɔtalman. Di layt de shayn na daknes, bɔt di daknes nɔ ɔndastand am. Wan man kam we Gɔd sen; in nem na Jɔn. I kam as witnes fɔ tɔk bɔt da layt de so dat ɔlman go biliv tru am. I nɔ bin bi di layt; i kam jɔs as witnes fɔ di layt. Di tru layt we de gi layt to ɔlman bin de kam na di wɔl. I bin de na di wɔl, ɛn pan ɔl we na tru am mek di wɔl, di wɔl nɔ bin no am. I kam to wetin na in yon, bɔt in yon nɔ bin tek am. Bɔt stil to ɔl di wan den we tek am, to di wan den we biliv in nem, i gi di rayt fɔ bi Gɔd in pikin den - pikin den we den nɔ bɔn frɔm mɔtalman, ɔ we mɔtalman disayd ɔ we man want, bɔt we Gɔd bɔn." (Jɔn 1: 1-13)

"ɔl dis bin bi se enibɔdi we tek am, di wan den we biliv in nem, i gi rayt fɔ bi Gɔd in pikin den - pikin den we den bɔn nɔto frɔm natura l famili, ɔ mɔtalman disayd ɔ a na in man want, bɔt Gɔd bɔn am." (Jɔn 1: 12-13)

"Di Wɔd tɔn to mɔtalman ɛn mek in de wit wi. Wi dɔn si in glori, di glori fɔ di Wan ɛn Wangren, we kɔmɔt frɔm di Papa, we ful-ɔp wit speshal gudnes ɛn trut." (Jɔn 1: 14)

Jɔn di Bapɔayza bin deklare. "Jɔn ala se, 'Dis na di wan we a bin se, 'Di wan we de kam afta mi dɔn pas mi bikɔs i bin de bifo mi.' Frɔm di ful-ɔp wit in speshal gudnes, wi ɔl dɔn get wan blesin afta di ɔda wan. Bikɔs na Mozis bin gi di lɔ; di gudnes ɛn trut bin kam tru Jizɔs Krays. Nɔbɔdi nɔ eva si Gɔd, bɔt na Gɔd we na di Wan we de nia di Papa, dɔn mek pipul den no am." (Jɔn 1: 15-18)

"Di neks de Jɔn (Jɔn we de bapɔayz) si Jizɔs de kam mit am, ɛn i se, 'Luk! Gɔd in Ship we de pul di sin na di wɔl!'" (Jɔn 1: 29-30)

Paylet, we na di Roman Gɔvɔnɔ, bin se Jizɔs nɔ du enitin. "Dɔn Paylet go bak insay di pales, kɔl Jizɔs ɛn aks am se, 'Yu na di kiɲ fɔ di Ju pipul den?' Jizɔs aks am se: 'Na yu yon aidia, ɔ ɔda pipul den bin tɔk to yu bɔt mi?' 'Mi na Ju?' i aks am. Paylet bin ansa am. 'Na yu pipul ɛn yu edman fɔ prist den bin gi yu to mi. Wetin na di tin we yu dɔn du?' Jizɔs se, 'Mi kiɲdɔm nɔ de na dis wɔl. If na so i bi, mi savant den go fet fɔ mek di Ju pipul den nɔ arest mi. Bɔt naw mi kiɲdɔm kɔmɔt na ɔda ples.' 'Yu na kiɲ, so!' i aks am. Paylet bin se. Jizɔs ansa am se, 'Yu rayt we yu se mi na kiɲ. Infakt, na dis rizin, den bɔn mi, ɛn na dis mek a kam na di wɔl, fɔ testify di trut. ɔlman we de na di say we di trut de lisin to mi.' 'Wetin na trut?' i aks am. Paylet aks am." (Jɔn 18: 33-38)

Di Ju den bin Insist. "'Wi get lɔ, ɛn akɔdin to da lɔ de, i fɔ day, bikɔs i se in na Gɔd in Pikin.' We Paylet yeri dis, i fred mɔ, ɛn i go bak insay di kiɲ in os. 'Usay yu kɔmɔt?' i aks am. i aks Jizɔs, bɔt Jizɔs nɔ ansa am. 'Yu nɔ gri fɔ tɔk to mi?' i aks am. Paylet bin se. 'Yu nɔ no se a get pawa fɔ fri yu ɔ fɔ nel yu pan krɔs?' Jizɔs ansa am se, 'Una nɔ bin fɔ get pawa oba mi if den nɔ gi yu am frɔm ɔp. So, di wan we gi mi to yu, na sin we pas dat.'" (Jɔn 19: 7-11)

Jizɔs Pre. "Jizɔs luk na evin ɛn pre, Papa; di tɛm dɔn rich. Glori yu Pikin, so dat yu Pikin go gi yu glori. Bikɔs yu gi am pawa oba ɔlman so dat i go gi ɔl di wan den we yu dɔn gi am layf we go de sote go. Na dis na layf we go de sote go: so dat den go no yu, di wangren tru Gɔd, ɛn Jizɔs Krays we yu sen. A dɔn briɲ yu glori na di wɔl bay we a dɔn du di wok we yu gi mi fɔ du. ɛn naw, Papa, gi mi glori bifo yu wit di glori we a bin get wit yu bifo di wɔl bigin." (Jɔn 17: 1-5).

Di eunuch se to Phillip. "I ansa se, 'A biliv se Jizɔs Krays na Gɔd in Pikin.' . 1"Thalɔs, insay di tɔd buk we i rayt bɔt in istri den, i eksplen dis daknes as di san we dɔn ɛkclip.' Africanus bin tɔk se i nɔ gri wit di ripɔt we i bin tɔk se di

san nɔ go ebul fɔ iklips di tɛm we di mun ful-ɔp, jɔs lek aw i bin bi we Jizɔs day di tɛm fɔ di Pasova. Di pawa we den tɔk bɔt Talɔs na bikɔs den bin no ɛn tɔk bɔt di tin den we apin we Jizɔs day na di Imperial Siti frɔm di midul pat pan di fɔstɛm Kristian den tɛm. Di tru tin bɔt di krɔs we den nel Jizɔs pan di krɔs go mɔs dɔn rili no da tɛm de, te di wan den we nɔ biliv lek Talɔs bin tink se i impɔtant fɔ eksplen di tin bɔt di daknes as sɔntin we de apin na di wol. ... I sɔri fɔ no se, den dɔn tɔn di tin den we Talɔs bin tray fɔ du to di men tin we de sho se Jizɔs bin de tɔk bɔt di tin den we Mak bin de dak we i day.” 2 Matyu se “Den bin dɔn nel am pan di krɔs ... ɛn we den sidɔm, den de wach am de ... frɔm di siks awa te di nayn awa dak ɔlsay na di land.” (Matyu 27: 35-36; 45-46)

Mak put am dis we “Wan di siks awa, daknes kam oba di wan ol land te di nayn awa.” (Mak 15: 33)Wan manuskrip we de na di British Museum de kip di tɛks fɔ wan leta we wan Sirian we nem Mara Bar-Serapion bin sen to in pikin. Di papa bin sho aw fɔ mek sensman den lek Sɔkratis, Paytagoras, ɛn di kiŋ we get sens fɔ di Ju pipul den sɔfa, we di kɔntɛks sho se na Jizɔs, na fulish tin. ‘Us benifit di pipul den na Atens bin get we den kil Sɔkratis? Angri ɛn sik bin kam pan den as jɔjment fɔ den kraym. Us benifit di man den na Samos bin get we den bɔn Paytagoras? Insay smɔl tɛm, den land bin kɔba wit san. Us benifit di Ju pipul den bin get we den kil den kiŋ? Na jɔs afta dat, den bin pul den kiŋdɔm. Gɔd bin blem den tri sensman ya di rayt we: di pipul den na Atens bin day bikɔs den angri; di Samian den bin de ful-ɔp wit di si den; di Ju pipul den, we den dɔn pwel ɛn drɛb den kɔmɔt na den land, de liv skata kpatakpata. ɛn di Kiŋ we get sens nɔ day fɔ gud; i bin de liv di tichin we I bin dɔn gi.” 3

Kɔneliɔs Tasitɔs, we na wan Roman istriman we bin de arawnd di ia 50 afta Krays to di ia 100 afta Krays, bin rayt bɔt Nero in faya. ‘So, fɔ pul di ripɔt kɔmɔt, Nero bin fast di gilti ɛn mek wan klas we den et fɔ den bad bad tin den, we di pipul den bin de kɔl Kristian sɔfa di best we. Krays, we di nem kɔmɔt frɔm, bin sɔfa di bad bad pɔnishment we Taybirɔs bin de rul bikɔs ɔf wan pan wi prɔkyura den we nem Pɔntiɔs Paylatɔs in an.’ 4

Plinius Secundus, Wan Roman gɔvna insay A.D fɔ du ɛni wiked tin ... afta dat na bin den kɔstɔm fɔ separet, ɛn afta dat den kin mit bak fɔ it it, bɔt it na ɔdinari kind.’5

Seutonius, we na bin annalist ɛn kɔt ɔfisa na di Imperial Haus di tɛm we Adrian bin de rul, bin rayt lek AD 120 insay di buk we nem Life of Claudius. ‘As di Ju pipul den bin de mek trɔbul ɔltɛm bikɔs Krɛstɔs bin de mek den no get wanwɔd, Klɔdiɔs bin drɛb den kɔmɔt na Rom.’6 Dɔn ɛdwado C. Wɔtan bin tɔk se ‘Di rizin we mek dis kot bin get nem na bikɔs Lyuk, lek siksti ia so bifo dat, . bin dɔn rayt dis sem tin we apin as di rizin we mek di apɔsul Pɔl bin jɔyn wit wan Kristian Ju man ɛn in wef we nem Akwila ɛn Prisila. (Di Apɔsul Den Wok [Akt] 18: 1-2). Bak, den kin si di menshɔn bɔt Krays insay di istri kɔntɛks insay buk den we nɔ de na di Baybul.’ 7

Josephus wan Ju istri man bin mek wan intrestin observishon. ‘Na da tɛm de Jizɔs, we na man we get sens, kam if wi fɔ kɔl am man; bikɔs i bin de du wɔndaful tin den, i bin de tich pipul den we de tek di trut wit gladi at. I bin win bɔku Ju pipul den ɛn bak bɔku Grik den. Dis man na bin di Mesaya. ɛn we Paylet bin dɔn kɔndɛm am fɔ go na di krɔs bikɔs wi yon lida den bin tel am fɔ du dat, di wan den we bin lek am frɔm di fɔs tɛm nɔ bin stɔp. Di tɔd de, i apia to den layf bak, jɔs lek aw di prɔfet den bin dɔn tɔk, ɛn tɔk bɔku ɔda wɔndaful tin den bɔt am. ɛn ivin naw di trayb we Kristian den get, we den gi da nem so, nɔ dɔn day yet.” 8

FF Bruce sɔmariz dis rili klia wan. “ɛni ɔda tin we den kin tink bɔt di pruf frɔm di fɔstɛm Ju ɛn Jentayl rayta den...i at least establish, fɔ di wan den we nɔ gri fɔ witnes fɔ Kristian raytin, di istri kɔlchɔ we Jizɔs in sef get. Sɔm pipul den we de rayt kin ple wit di fayn fayn tin den we den kin tɔk bɔt we den kɔl ‘Krays lay lay stori,’ bɔt den nɔ kin du dat bikɔs den get pruf den we de na di istri. Di istri bɔt Krays na as axiomatic, self-evident, fɔ wan istri man we nɔ get wanwɔd lek di histrisiti fɔ Julius Caesar. Nɔto pipul den we de rayt bɔt istri de mek pipul den nɔ bɔt di ‘Krays lay lay stori.” 9

Futnot den

1. F. F. Bruce, Di Nyu Testament Dokument den, Eerdmens, p. 113.
2. Edward C. Wharton, Kristianiti: Wan Klia Kes fo Istri Howard p. 7.
3. British Museum Syriac Mss., F. F. Bruce, Jizos en Kristian Orijin Odasay di Nyu Testament, p. 31.
4. Di Annals en di Istri den, 15:44. From Britannica Gret Buk den, Vol. 15, pej 10. 168.
5. Leta den, 10: 96.
6. Layf fo Klodios, 25: 4
7. Edward C. Wharton, Kristianiti: Wan Klia Kes fo Istri, Howard p. 11.
8. Antik tin den, 18,3. 3.
9. F. F. Bruce, Di Nyu Testament Dokument den. P. 119. we Edward C. Wharton bin tok bot insay in buk we nem Christianity: A Clear Case of History

Di Baybul rayt boku Wod en Akshon den bot God in Gift. We Jizos bin bapstayz, en put am insay Jon insay di Jordan Riva, di evin opin: "Di Oli Spirit kam don lek dov pan am, en wan vovs komot na evin we se, 'Yu na mi Pikin we a lek; a gladi fo Yu.'" (Lyuk 3: 22)

"Di Debul tel am se, 'If (fos o bikos) yu na God in Pikin, tel dis ston fo bi bred.'" (Lyuk 4: 3)

"Den tem de, Jon we de bapstayz pipul den kam de prich na di Dezat na Judia en se, 'Una ripent, bikos di Kinjom na evin don nia.' Dis na di wan we den bin tok bot tru di profet Ayzaya. Wan vovs we de kol na di dezat se, 'Redi di rod fo di Masta, mek stret rod fo am.'" (Mat 3: 1-3)

Jon si Jizos de kam nia am en se, "Luk, di Ship na God, we de pul di sin na di wol!" (Jon 1: 29-30)

"As Jizos bapstayz, i komot na di wata. Na da tem de evin opin, en i si God in Spirit de kam don lek dov en layt pan am. En wan vovs komot na evin se, 'Dis na mi Pikin we a lek; a gladi fo am.'" (Mat 3: 16-17)

"Di povin we de tempt am (Setan) kam to am en tel am se, 'If yu na God in Pikin, tel den ston ya fo bi bred.'" (Mat 3: 16-17)

"Di povin we de tempt am (Setan) kam to am en tel am se, 'If yu na God in Pikin, tel den ston ya fo bi bred. Mat 4: 3)

“Di Sameritan uman se, ‘A no se di Mesaya’ we den kɔl Krays ‘de kam. We i kam, i go eksplen ɔltin to wi.’ Dɔn Jizɔs tɔk se, ‘Na mi we de tɔk to una.’” (Jɔn 4: 25-26)

Fɔ sɔm ia Jizɔs bin de tich as pɔsin we get pawa fɔ kɔnfirm in mesej bay mirekul, sayn, en wɔndaful tin den lek fɔ mek pipul den blaynd fɔ si, def fɔ yeri, fɔ waka, en fɔ gi layf bak to di wan den we dɔn day.

“Jizɔs aks in disaypul den “‘Bɔt wetin bɔt yu?’ i aks se ‘Udat yu se a bi?’ Saymɔn Pita ansa se, ‘Yu na di Krays, Gɔd we de alayv in Pikin.’ Jizɔs ansa am se, ‘Yu get blesin, Saymɔn we na Jona in pikin, bikɔs nɔto mɔtalman sho yu dis, bɔt na mi Papa we de na evin dɔn sho yu dis. En a de tel yu se yu na Pita, en pan dis rɔk, a go bil mi chɔch, en di get den na Edis nɔ go win am. A go gi yu di ki den fɔ di Kɪndɔm we de na evin; enitin we yu tay na dis wɔl, den go tay am na evin, en enitin we yu lɔs na di wɔl, den go lɔs am na evin.’” (Matyu 16: 15-19)

Compiler’s Comment, “On this rock” the fact that Jesus was and na Gɔd in Pikin na di fawndeshɔn fɔ “Mi Chɔch.” “Edis” na di say we di wan den we dɔn day kin de fɔ sɔm tɛm. Day nɔ bin win Krays in Chɔch. End Comment.

I bin de mɔ spesifik bɔt di tɛm we In Kɪndɔm go kam fɔ ‘i se to den, ‘A de tel una di tru, sɔm we tinap ya nɔ go test day bifo den si Gɔd in kɪndɔm kam wit pawa.’” (Mak 9: 1).

Compiler’s Comment, Krays go de establish in chɔch di tɛm we sɔm pan di wan den we de yeri am de liv bay we i de gi in layf bay wilful as di sin-ɔfrin, a sakrifays, fɔ pe fɔ mɔtalman in sin bay we den alaw di Roman gɔvment fɔ nel am pan di krɔs. Den ber am na grev we sef wit gad den fɔ mek den nɔ tif in bɔdi. Bɔt Gɔd, di Papa, bin gi am layf bak di tɔd de bifo in bɔdi rɔtin, en i win day en di grev. End Comment.

“Aw nain awa, Jizɔs ala lawd wan se, ‘Eloi, Eloi, lama sabachthani?’-we min se, ‘Mi Gɔd, mi Gɔd, wetin mek yu dɔn lef mi?’ We sɔm pan di wan den we tinap de yeri dis, den se, ‘I de kɔl Ilayja.’ Wantem wantem wan pan den rɔn en get spɔnj. I ful-ɔp wit wayn vinega, put am pan stik, en gi am to Jizɔs fɔ drink. Di ɔda wan den se, ‘Naw lef am. Le wi si if Ilayja kam fɔ sev am.’ We Jizɔs ala bak wit lawd vɔys, i lef in spirit.” (Mat 27: 46-50)

“In disaypul den bin de na di os bak, en Tɔmɔs bin de wit den. Pan ɔl we di domɔt den bin lɔk, Jizɔs kam tinap midul den en se, ‘Pis de wit una!’ Dɔn i tel Tɔmɔs se, ‘Put yu finga ya; si mi an den. Es yu an en put am na mi sayd. Stɔp fɔ dawt en biliv.’ Tɔmɔs se, ‘Mi Masta en mi Gɔd!’” (Jɔn 20: 26-28)

Som fōti dez afta dat, di apōsul den bin si am bak na evin we den bin de prich bōt In Mesej fō Rikonsilieshōn. Den bin sen di Oli Spirit fō gayd den fō prich en rayt di Gud Nyus, we na Gōd in pawa fō sev. Fōs, bōku Ju pipul den en leta bōku pipul den we nōto Ju bin gri se Jizōs Krays na Gōd. Bōku witnes den na Judia, Galili, en Sameria we bin de we I bin de liv en tich, bin testify bōt aw i bin kam bak na layf, aw i bin get layf bak, en aw i bin kam bak na evin, we na Krays in go ɔp na evin.

Krays na di Fawndeshōn fō In Chōch. "Jizōs we kōmōt Nazaret bikōs in sef na Gōd, i nō bin tink se ikwal wit Gōd na sōntin we pōsin fō ɔndastand, bōt i mek in sef natin, i tek di kayn we aw slev tan, i mek am lek mōtalman."

Pōl rayt to Timoti se nōbōdi nō go ebul fō le fawndeshōn pas di wan we den dōn le, we na Jizōs Krays" en to di pipul den na Efisōs "den bil am pan di apōsul en pōfet den fawndeshōn, Krays Jizōs in sef na di kōna ston."

"Na Jizōs Krays we kōmōt Nazaret in nem, we una nel pan di krōs bōt we Gōd gi layf bak, na in mek dis man tinap bifo una we i dōn wēl. In (Jizōs) na 'di ston we una bilda den nō gri wit, we dōn bi di kapston.' Nōbōdi nō de fō sev wi, bikōs nō ɔda nem nō de ɔnda evin we den gi mōtalman we wi fō yuz fō sev." (Di Apōsul Den Wok [Akt] 4: 10-12)

compailer in kōment, Gōd, di Pikin, bin disayd fō bi bōdi we get bōdi we tan lek Jizōs fō liv wit mōtalman en fō get tēmt, tray, en nō gri wit di sem tin den we i mek . End Comment.

"A de pre mek di yay dem na yu at get layt, so dat yu go no wetin na di op fō in kōl, wetin na di jentri fō di glori we i get fō in eritaj insay di oli pipul dem, en wetin na di big big tin we pas am fō In pawa to wi we biliv. Den tin ya gri wit di wok we di trēnk we In pawa get we i briŋ kam insay Krays we i gi am layf bak, en sidōm am na in raytan na di ples den we de na evin, we fa fawe pas ɔl di rul en pawa en pawa en rul, . en evri nem we den gi nem, nōto jōs insay dis tēm, bōt bak insay di wan we get fō kam – di tēm we go de sote go. En i put ɔltin ɔnda in fut, en gi am as ed oba ɔltin to di chōch, we na in bōdi, we ful-ɔp wit di wan we ful-ɔp ɔltin." (Leta Fō Efisōs 1: 18-23)

Fō fala Jizōs go na evin, di apōsul den go bak na Jeruselem lek aw i bin dōn tēl den. Bōku Ju pipul den bin gēda na Jeruselem bikōs na Pentikōst. "We di de fō Pentikōst rich, den ɔl bin de togēda na wan ples. Wantēm wantēm, wan nōys kōmōt na evin, en i ful-ɔp di wan ol os usay den sidōm. En den tōŋ den we tan lek faya de sheb to den, en den rēst pan eni wan pan den. En den ɔl ful-ɔp wit di Oli Spirit en bigin fō tōk ɔda langwej den, jōs lek aw di Spirit de mek den tōk." (Di Apōsul Den Wok [Akt] 2: 1-4)

Di sawnd we di briz bin de blo bin mek bōku pipul den kam to di apōsul den we bin gēda. Pita en di ɔda apōsul den bin yuz di chans fō memba den bōt wetin den en den rilijōn lida den bin dōn du, en den se, "So le ɔlman Izrel mek sho se: Gōd mek dis Jizōs we una nel pan di krōs, bi Masta en Krays.' We di pipul den yeri dis, den at pwel en tēl Pita en di ɔda apōsul den se, 'Brōda den, wetin wi fō du? fō di Oli Spirit 2:36-39)

Kōmpila in Kōment, "Ripent" nōto jōs filin en i nō get di ɔnsatayniti fō di mud en sentiment I nōto simpul chenj na di sol in wēda di intelijens i de ker wit am wan muvment fō di wil; fō tōk smōl, na rivōlshōn na di grōn we di man de." End Comment.

Compiler's Comment "Baptized" bin translit frōm di Grik wōd baptizo we min fō put wata ɔnda wata, dip, fōdōm ɔnda ɔ put yusef insay wata. Wi nō fō kōnfyus Baptizo wit di Grik wōd den; rantizo, we min fō sprinkle, ɔ wit di Grik wōd cheo we min fō tōn oba. End Comment.

“Dis Jizos na di ston we una, di bilda den, no gri wit, we don bi di kona ston. En nobodi no go sev wi, bikos no oda nem no de onda evin we motalman gi wi fo sev.” (Di Apusul Den Wok [Akt] 4: 11-12)

Boku Ju pipul den pan Pentikost De, we den no se den sin, den bin abop pan Krays bay we den kol God fo fagiv den bay we den put den insay wata insay Krays in day afta dat God rayz den from we den ber den na wata en ad den to In disaypul den so dat i mek In bodi we get sina den we den don fagiv, we na In choch.

“So den, di wan den we bin get bin get in wad den baptayz; en da de de, den ad lek tri tawzin sol den. En den bin de put ol den at oltem fo tich di apusul den en fo mek padi biznes wit densef, fo brok bred en fo pre.” (Di Apusul Den Wok [Akt] 2: 41-42)

“Den bin de kontinyu fo de na di tempul wit wanwad, en den bin de it bred from os to os, den bin de it den it togeda wit gladi at en wit ol den at, den bin de prez God, en den bin de gladi fo am ol di pipul den. En PAPA GOD bin de ad pan den nomba evride di wan den we de sev.” (Di Apusul Den Wok [Akt] 2: 46-47)

James, we de tok to di wan den we de insay Krays, bin tok se: “Blesin de fo di man we de kontinyu fo de onda trial bikos we i don tinap fo di test, i go get di krawn fo layf we God don promis to di wan den we lek in. We den tempt enibodi, nobodi no fo se, ‘God de tempt mi.’ Bikos bad no go test God, en i no de tempt enibodi; bot enibodi kin tempt we, bikos of in yon bad tin we i want, den kin dreg am go en mek i want fo du sontin. Don, afta we di want don get bele, i kin bon sin; en we sin don ful-ɔp, i de bon day.” (Jems 1: 12-15)

Compiler's Comment, Bikos wi no se bad tin kin apin to mi fo sin, wi nid fo fagiv wi, fri wi, mek wi get pis, en mek wi kam bak to rayt padi biznes wit God. Den kin put di wan den we den fagiv na di Kiridom we noto an mek. Fo fala dis rikonsilieshon to God in padi biznes, posin fo gro fo tan lek God bay we i de stodi Krays in mesej, di Baybul. End Comment.

“Di Masta no de slo fo du wetin i promis lek aw som pipul den de kont slo, bot i de peshent to una, i no want mek enibodi day, bot i want mek olman rich fo ripent.” (Pita In Seken Leta 3: 9)

“God sori kin brij ripent we kin mek posin sev en no kin lef fo rigret, bot di wol sori kin brij day.” (Seken Leta Fo Korint 7: 10)

“Wi ol fo apia bifo Krays in jgment sit, so dat enibodi go get wetin i fo get fo di tin den we i du we i de na in bodi, ileksef i gud o bad.” (Seken Leta Fo Korint 5: 10)

“Bikos if, we wi na bin God in enimi, wi bin mek pis wit am bikos in Pikin day, wi go sev mo tru in layf! Noto dis nomo i bi, bot wi de gladi bak fo God tru wi Masta Jizos Krays, we tru am don mek wi get pis naw.” (Leta Fo Rom 5: 10-11)

“So if enibodi de insay Krays, na nyu tin we God mek; di ol wan don go, di nyu wan don kam! Ol dis komot from God, we mek wi get pis wit insep tru Krays en gi wi di ministri fo mek pis wit am: se God bin de mek di wol get pis wit insep insay Krays, i no bin de kont motalman sin agens den. En i don gi wi di mesej fo mek wi get pis.” (Seken Leta Fo Korint 5: 17-19)

Compiler's Comment, “A new creation” na spiritual krieshon we sina den we den don fagiv mek den bi prist fo sav God. Di fos tin we God mek, we na motalman bodi, na tin den we de na di wol mek am. Dis nyu tin we God mek na from God in speshal gudnes, en motalman in fet, trost, en obe. End Comment.

“A dɔn tɛl una dɛn tin ya, so dat una go gɛt pis insay mi. Insay dis wɔl, yu go get prɔblɛm. Bɔt tek tɛm! A dɔn win di wɔl.” ... “Afta Jizɔs tɔk dis, i luk na evin ɛn pre se: ‘Papa, di tɛm dɔn rich. Glori yu Pikin, so dat yu Pikin go gi yu glori. Yu bin gi am pawa oba ɔlman so dat i go gi ɔl di wan dɛn we yu dɔn gi am layf we go de sote go. Naw dis na layf we go de sote go: so dat dɛn go no yu, di wangren tru Gɔd, ɛn Jizɔs Krays, we yu sɛn.” (Jɔn 16: 33, 17: 1-4)

Bikɔs Jizɔs na Gɔd in gift we de gi layf we go de sote go, so dat dɛn go no yu, di wangren tru Gɔd, ɛn Jizɔs Krays we yu sɛn.” (Jɔn 16: 33, 17: 1-4)

Bikɔs Jizɔs na Gɔd in gift we de gi layf we go de sote go, wetin pɔsin fɔ du fɔ tek dis gift? Na Pentikɔst De, 40 dez afta Jizɔs kam bak na evin, Pita ansa dis kwɛstyɔn, ɛn di Spirit bin tɔn pan ɔlman. “Gɔd bin dɔn prɔmis Devid fɔ swɛ se i go put wan pan in pikin dɛn na in tron. We i si wetin de bifo, i tɔk bɔt Krays in layf bak, se dɛn nɔ lɛf am na grev, ɛn in bɔdi nɔ si rɔtin. Gɔd dɔn gi layf bak to dis Jizɔs, ɛn wi ɔl na witnes dɛn fɔ no di tru tin. We i es ɔp to Gɔd in raytan, i dɔn get di Oli Spirit we Gɔd prɔmis frɔm in Papa ɛn i dɔn tɔn wetin una de si ɛn yeri naw.” (Akt 2: 30-33)

" So, mek ɔl Izrɛl biliv dis: Gɔd mek dis Jizɔs we una nel pan di krɔs, bi Masta ɛn Krays.' We di pipul dɛn yeri dis, dɛn at pwel ɛn tɛl Pita ɛn di ɔda apɔsul dɛn se, ‘Brɔda dɛn, wetin wi fɔ du? Pita ansa se, ‘Una ɔl ripent ɛn baptayz insay Jizɔs Krays in nem fɔ fɔgiv una sin.’” “Dɛn baptayz di wan dɛn we gri wit in mɛsej, ɛn dɛn ad lek tri tawzin pipul dɛn to dɛn nɔmba da de de. ” . (Di Apɔsul Dɛn Wok [Akt] 2: 36-38, 41)

“Dɛn bin de brok bred na dɛn os ɛn it togɛda wit gladi at ɛn tru tru at, prez Gɔd ɛn enjoy ɔl di pipul dɛn fɔ lek dɛn. ɛn Jiova de ad pan dɛn nɔmba evride di wan dɛn we de sev.” (Di Apɔsul Dɛn Wok [Akt] 2: 46-47)

Bɔku egzampul dɛn de we dɛn rayt bɔt ɔda pipul dɛn we bin aksept Krays bay we dɛn day fɔ sin, dɛn bɛr dɛn (we dɛn put dɛn insay wata) insay Krays in day, Gɔd bin gi dɛn layf bak as nyu spiritual pipul dɛn, ɛn put dɛn insay Krays in Bɔdi ɛn insay fɔ get padi biznes wit Gɔd; Itiopian bigman, Sameritan, Sɔl we kɔmɔt na Tasɔs, Kɔnilyɔs, ɛn pipul dɛn we de na bɔku siti dɛn na Filipay, Efisɔs, Kɔrint, ɛn Rom.

Tru ___ Falz ___

2. Gɔd bin mekɔp in maynd fɔ ɛmti inseq pan gɔd fɔ bi mɔtalman ɛn liv wit di tin dɛn we i mek.

Tru ___ Falz ___

3. No istri man nɔ de we noto Kristian we rayt bɔt Jizɔs.

Tru ___ Falz ___

4. Jɔn, we bin de baptayz, bin gri se Jizɔs na Gɔd we go ebul fɔ pul mɔtalman sin.

Tru ___ Falz ___

5. Di fawndeshɔn fɔ di Chɔch we Krays bil na bin

a. ___ Di Ju pipul dɛn

b. ___ Pita

c. ___ Jizɔs as Gɔd insay bɔdi

d. ___ In chōch no dōn establish